

Finantsinspeksioon

Pressikonverents Finantsinspeksiooni 2016. aasta tegevustest

Kilvar Kessler, Finantsinspeksiooni juhatuse esimees
Andre Nõmm, Finantsinspeksiooni juhatuse liige

4. mai 2017

Peamised teemad

- Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine
- Eesti Krediidipanga lahendamisest
- Ülevaade krediidiandjate järelevalvest
- Finantsinspektsiooni peamised tegevused 2017. aastal

Finantsinspeksioon

Rahapesu ja terrorismi tõkestamise järelevalvest

Kilvar Kessler, Finantsinspeksiooni juhatuse esimees

Finantsjärelevalve roll

- Finantsinspektsiooni (FI) ülesanne on takistada Eesti finantssektori ära kasutamist kuritegelikel eesmärkidel
- Rahapesu tõkestamise seaduse eesmärk on tõkestada Eesti rahandussüsteemi ja majandusruumi kasutamist rahapesuks ja terrorismi rahastamiseks
- FI ise ei ole uurimisorgan rahapesu kriminaalasjades, kandev roll on Politsei- ja Piirivalveameti juures asuval Rahapesu andmebürool
- Finantsjärelevalve kontrollib, et pankadel ja teistel finantsvahendajatel oleksid organisatsioonides piisavalt kõrged barjäärid ning head kontrollid ebaharilike olude (kliendid, tehingud) tuvastamiseks
- Peegeldub peamiselt tehingu tegemisest keeldumise/ärisuhte lõpetamise kohustusega, teavituskohustustega

Riskikeskkond

- Regionaalne asukoht tingib ka olulises osas riskikeskkonna, riskantsemate (väikese läbipaistvusega) mitteresidentide huvi Eesti suhtes on pidev
- Rahvusvaheliselt pingestunud keskkond: olulised rahapesu ja terrorismi juhtumid - peegelduvad finantsjärelevalve kaasused
- Pankade vaheliste, sh korrespondentsuhete üle vaatamine (riskid vs. äritulud); regiooni mahud/omapärad, seonduvad järelevalve kaasused
- Mitteresidentide hoiuste maht on üks kriteerium riskide hindamisel; nt Eestis 13%, Lätis ~50%, Leedus 4%
- Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve ei ole ühekordne tegevus, vaid pidev ja jätkuv

Rahapesu tõkestamise organisatsioon

- Alates 2014. a oleme intensiivselt panustanud rahapesu- ja terrorismi tõkestamise valdkonda finantsjärelevalve eesmärkide perspektiivist
- Finantsinspektsiooni selge strateegiline valik ja sõnum sektorile on teenusejärelevalves muu hulgas tõkestada rahapesu ja terrorismi rahastamist (strateegia 2016-2018)
- Rahvusvahelised hinnangud (Moneyval) Finantsinspektsiooni organisatsioonile ja järelevalvetegevusele on olnud positiivsed
- Oleme intensiivselt tegelenud konkreetsete kaasustega ja tegeleme edasi, kasutades meile antud instrumentaariumit; väljendub ka otseselt läbipaistmatu mitteresidentide osakaalu olulises vähenemises

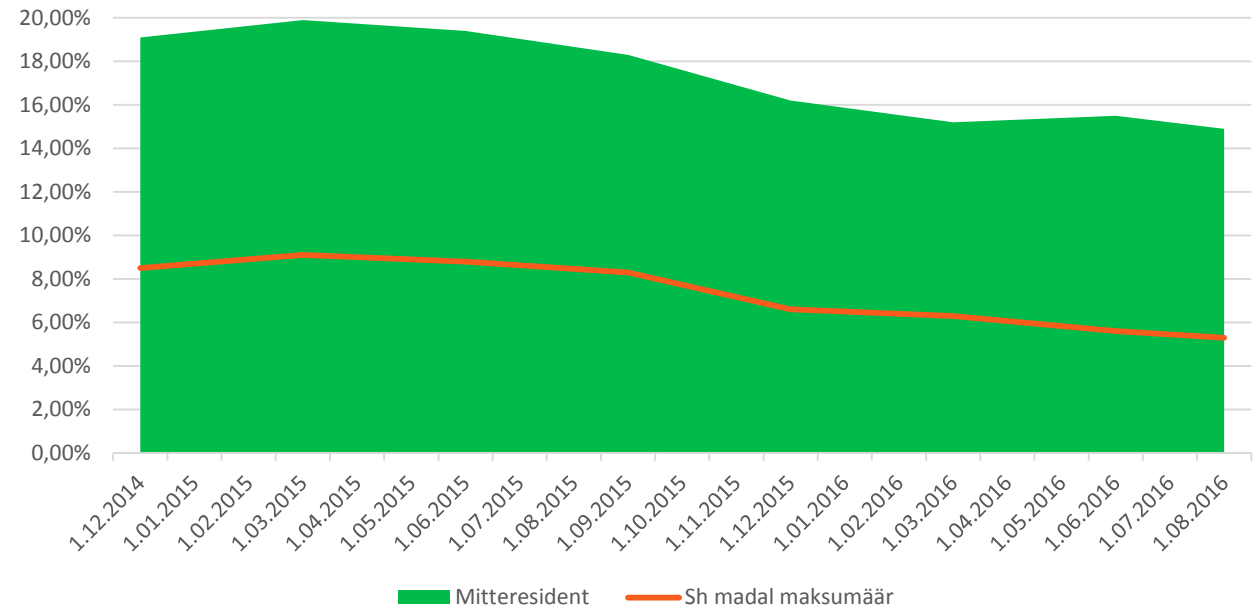
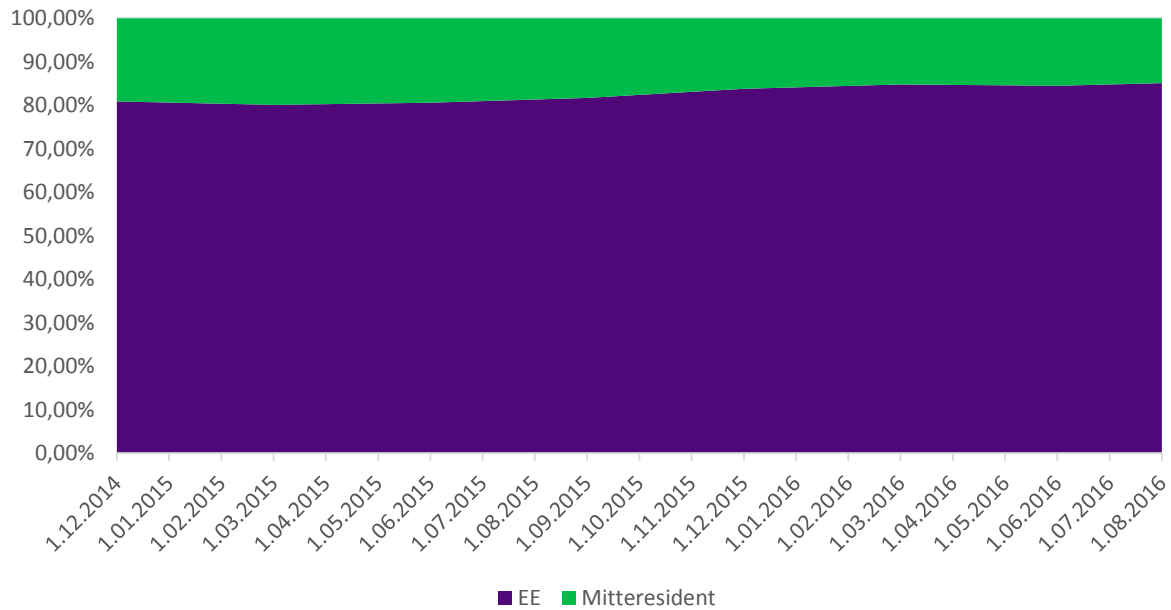
Järelevalvelised tegevused 2014-2016

2014-2016					
	Järelevalve-subjekte (2016 lõpus)	Kohapealsed kontrollid	Erakorralised järelevalve-meetmed	Kaugkontrollid	Järelevalvemeetmed koos teiste osakondadega
Krediidiasutused ja välisriigi krediitiasutuste filiaalid	16	7	46	53	3
Investeeringisühingud	3	0	0	6	0
Fondivalitsejad	17	0	0	0	5
Elukindlustusseltsid	4	4	0	4	0
Makseasutused	13	1	4	24	11
E-raha asutused	-	-	-	-	-
Krediidiandjad ja -vahendajad	48	0	0	0	48

Hoiuste maht

	mln eurodes 31.12.14	%	mln eurodes 30.06.15	%	mln eurodes 31.12.15	%	mln eurodes 31.03.16	%	mln eurodes 30.06.16	%	mln eurodes 30.09.16	%	mln eurodes 31.12.16	%
Eesti	12 109,1	80,9	12 680,0	80,6	13 099,7	83,8	13 347,2	84,8	13 594,0	84,5	13 916,2	86,2	14 329,9	87,3
Mitte- resident	2 853,3	19,1	3 050,7	19,4	2 422,7	16,2	2 357,7	15,2	2 490,1	15,5	2 224,8	13,8	2 092,3	12,7
sh madal maksu- määr	1 265,4	8,5	1 387,8	8,8	1 038,4	6,6	953,1	6,3	905,8	5,6	848,7	5,3	710,7	4,9
KOKKU	14 962,4	100	15 730,7	100	15 634,4	100	15 704,9	100	16 084,1	100	16 141,0	100	16 422,2	100

Hoiuste dünaamika

Kokkuvõte

- FI tegeleb pankade ja teiste finantsvahendajate organisatsioonide ja riskijuhtimise seadusele vastavuse ning toimivuse kontrollimisega; ei tegele üksikute rahapesu kaasuste uurimisega
- Eesti asukoht, muutunud välispoliitiline keskkond ja karmistunud regulatsioonid määratlevad meie praeguse rahapesu riskikeskkonna
- Rahapesu tõkestamise toimivuse järelevalve lähema tähelepanu all alates 2014. aastast, formaalselt strateegiline prioriteet 2016
- Rahapesu riskimarkeriks olevate mitteresidentide osakaal vähenenud 19%lt (2014) 12,7%le (2016)

Finantsinspektsioon

Eesti Krediitipanga lahendamisest

Kilvar Kessler, Finantsinspektsiooni juhatuse esimees

Finantsjärelevalve rollist, nõuetest pankadele

- FI ülesanne on, et Eesti finantssektor oleks stabiilne, toimiks ausalt ja läbipaistvalt (FIS § 3 lg 1)
- Pangal peab olema seaduse nõuetele vastav organisatsioon, juhtkond ja olulise osaluse omaja: võimeline kapitaliseerima, kogenud ja teadmistega ning laitmatu reputatsiooniga
- FI-l mitmed võimalused suunata seadust täitma, riske paremini juhtima: dialoog osapooltega; õiguslike instrumentide rakendamine:
 - (i) täiendava kapitalikatte nõue (SREP raames hinnatud riskide katteks)
 - (ii) otsene sekkumine panga organisatsiooni (nt juhtide eemaldamine, tehingute peatamine, hääleõiguse peatamine või võtmine)
 - (iii) krediidiasutuse tegevusloa kehtetuks tunnistamine.

Riskikeskkond

- Juhtimislik patiseis juhtorganite ja suuraktsionäri vahel segastel motiividel
- Tulenevalt äriseadustiku nõuetest on nõukogu liikme ennetähtaegseks tagasikutsumiseks vaja vähemalt 2/3 üldkoosolekul esindatud häältest
- Kesksed riskid sellise patiseisu puhul:
 - oma volituste kuritarvitamisega, hoolsus- või lojaalsuskohustuse rikkumisega pangale kahju tekitamine, seeläbi oht maksejõulisusele
 - misiganes põhjusel pangal kahju tekkimisest kapitaliseerimisvajaduse rahuldamata jäämine, kuna suuraktsionär ei ole huvitatud kulust ärisse, mida ta ei kontrolli või oma osaluse vähenemisest.

Kaasus „Eesti Krediidipank“

- Õiguslikud instrumendid:
 - Otsustatud olulises mahus kapitalikate patiseisu riski katteks - ei vaidlustatud
 - Otsustatud, et juhtorgani liige ei vasta seaduse nõuetele – vaidlustati - pikaajaline kohtumenetlus võidetud
 - Otsustatud, et panga juhtorganid kuritarvitanud oma volitusi (üldkoosolekul suuraktsionäri hääletamise takistamine) - kaebus kohtusse koosoleku otsuse tühistamiseks - pikaajaline kohtuvaidlus
 - Otsustamisel järelevalvemenetlus suuraktsionäri suhtes
- Dialoog:
 - Üleskutsed juhtorganitele ja suuraktsionärile leida äriline lahend
 - Ühetaoline kommunikatsioon huviliste rühmadega
 - Avatud arutelu juhtorgani esindajaga, suuraktsionäriga, ostjatega

Tulemus

- Eesti Krediidipangas on nüüdseks VTB-lt omandanud kontrolli ärikonglomeraat COOP
- Juhtkond vahetatud, pangal rakendamisel uus strateegia
- Kohtuasjad lõpetatud kokkuleppel
- Patiseisu risk juhitud

Finantsinspeksioon

Ülevaade krediidiandjate järelevalvest

Andre Nõmm, Finantsinspeksiooni juhatuse liige

Finantsjärelevalve paradigma muutus

- Turuosaliste jätkusuutlikkuse tagamise eesmärgi kõrvale tõusevad finantsjärelevalves üha enam tarbijakaitsealased eesmärgid
- Väljendub otseselt viimase kümnendi arengutes, kus tarbijakaitseliste normide maht on oluliselt tõusnud (ka panganduses, kindlustuses)
- Tarbimiskrediit ja hiljutise arenguna paljudes riikides ka ühisrahastus on saanud finantsjärelevalve uueks lahutamatuks osaks
- Finantsjärelevalve jätkuvalt tegutseb avalikes huvides eelkõige turuosaliste organisatsiooniga, mitte ei ole vaidluste lahendaja teenuse osutaja ja kliendi vahel konkreetsetes asjades (sellega tegelevad kohtud, tarbijakaitseasutused)

Tarbimiskrediidi reguleerimine

- Alates 21. märts 2016 pidid krediidiandjad ja -vahendajad taotlema Finantsinspeksioonilt oma tegevuse jätkamiseks tegevusloa ja viima oma tegevuse kooskõlla KAVS-iga
- Meetmete pakett koosnes:
 - Krediidiandjate ja -vahendajate seaduse (KAVS) kehtestamine
 - Krediidi kulukuse määra ülempiir (VÕS § 406²)
 - Reklaamipiirangute kehtestamine
 - Piirangud sissenõudmiskuludele (VÕS § 113²)

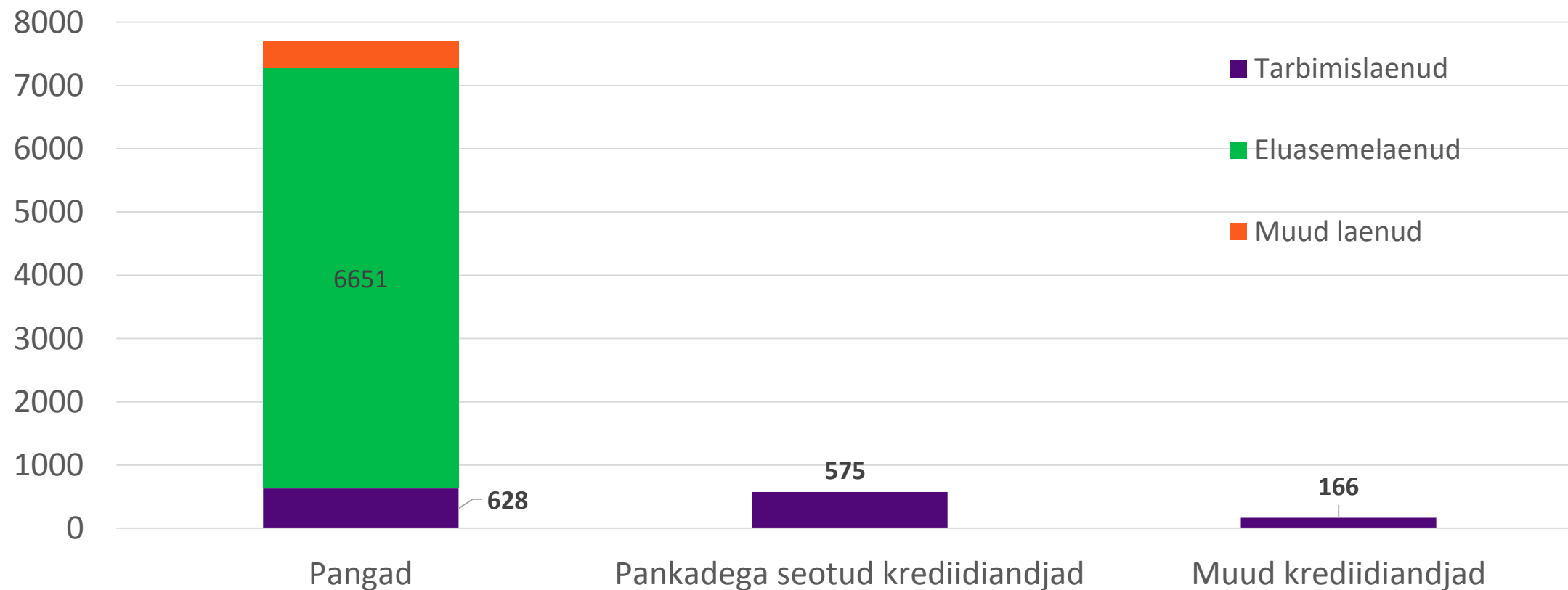
KAVSi rakendamine (1)

- Oleme väljastanud 55 tegevusluba:
 - 51 krediidiandjat + 4 krediidivahendajat, kogumahuga (krediidijääk) ligikaudu 166 miljonit eurot (võrdluseks pangad 628 miljonit, v.a hüpoteekkrediit)
- Täiendavalt tegutseb 12 erandi alusel tegutsevat krediidiandjat, kes kuuluvad pankade gruppi (tarbimiskrediidi kogumahuga ligikaudu 575 miljonit)
- Tegevusloaõue on sõltumata tarbimiskrediidi liigist (tagatiseta väikelaen, hüpoteeklaen, järelmaks, liising jmt)

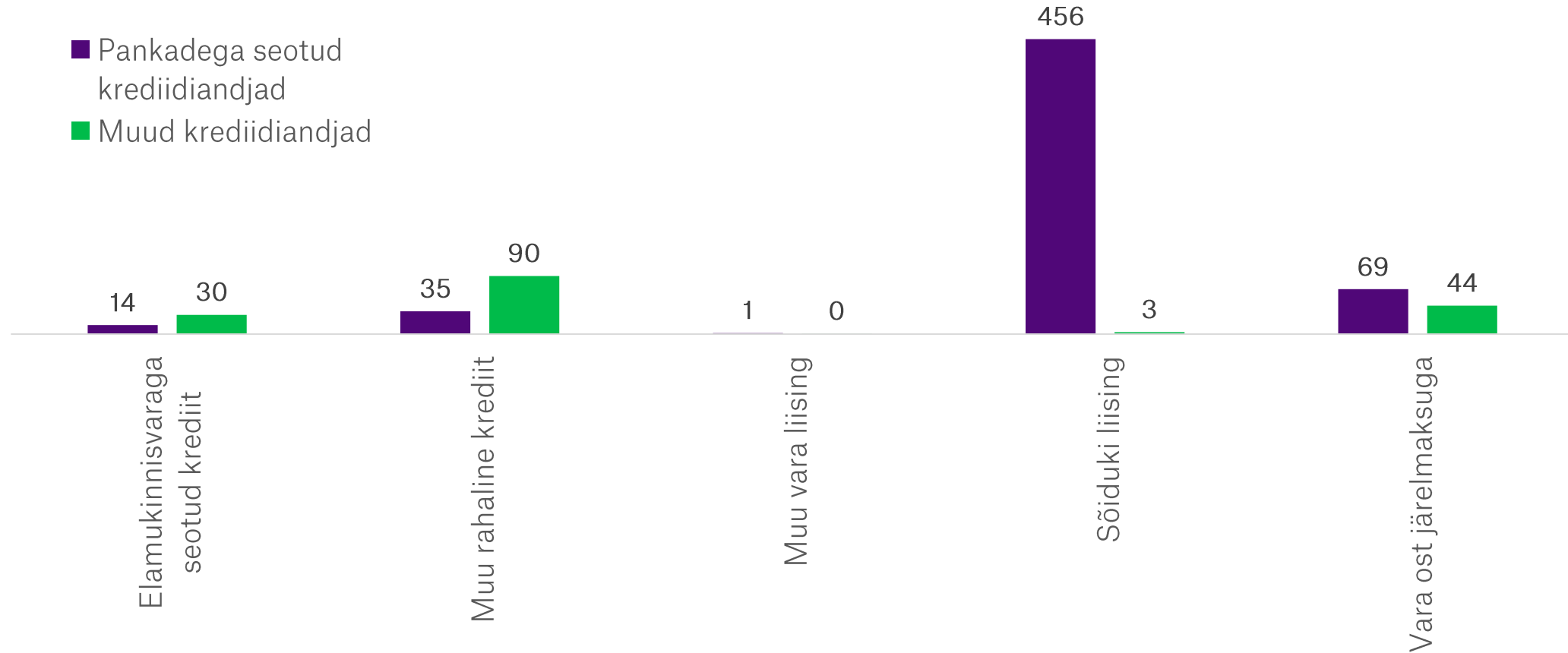
KAVSi rakendamine (2)

- Krediidiandjate tarbimiskrediidi portfelli kvaliteet on teenuse liigiti väga erinev; sektor tegutseb võrreldes pankadega selgelt väiksema laenusuurusega (keskmine lepingu jääk) laenude turul
- Menetlused on olnud väga intensiivsed, nii juhtide/omanike sobivuse küsimuses kui ka organisatsiooni maksevõime hindamisega seotud süsteemide/kontrollide osas
- Liigume igapäevasesse järelevalvesse, sh kohapealsed kontrollid:
 - maksevõime hindamine,
 - krediidikulukuse määra vastavus jmt

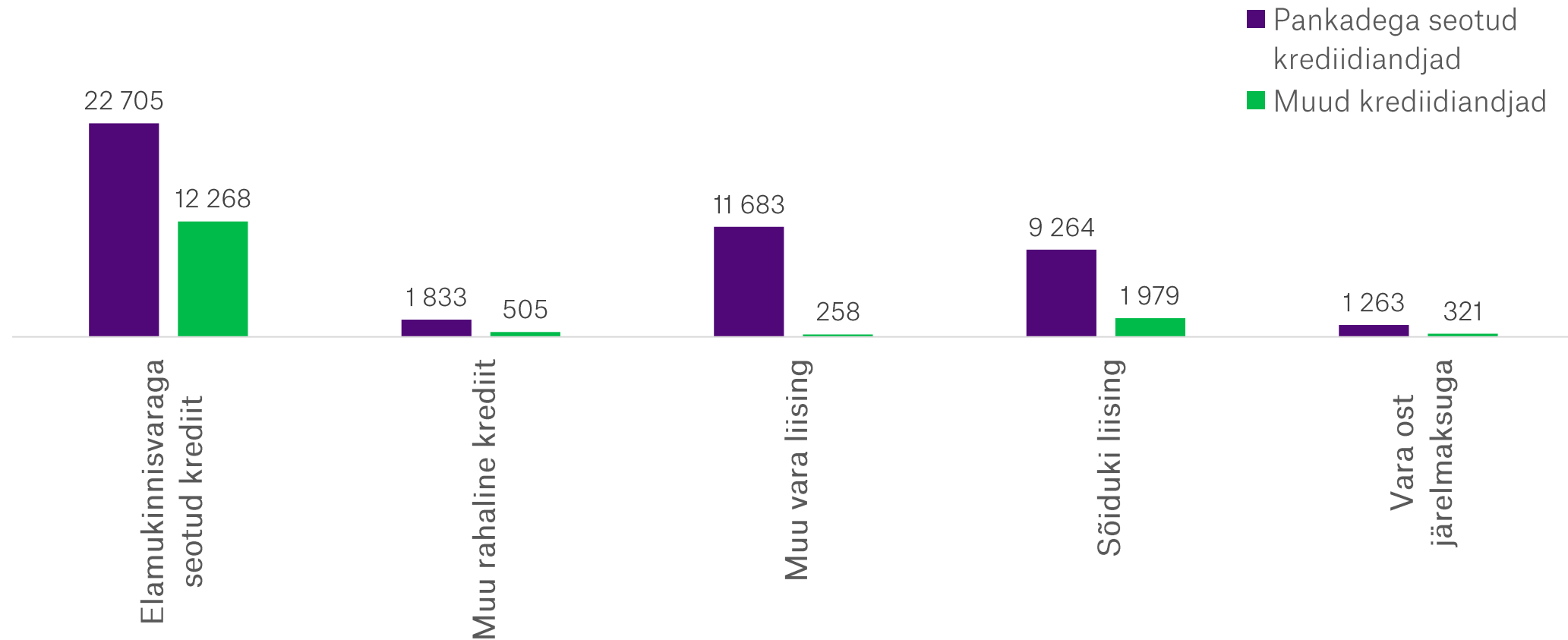
Eraisikute laenuportfell (mln eur, 31.12.2016)

Krediidiandjate laenude jääk (mln eur, 31.12.2016)

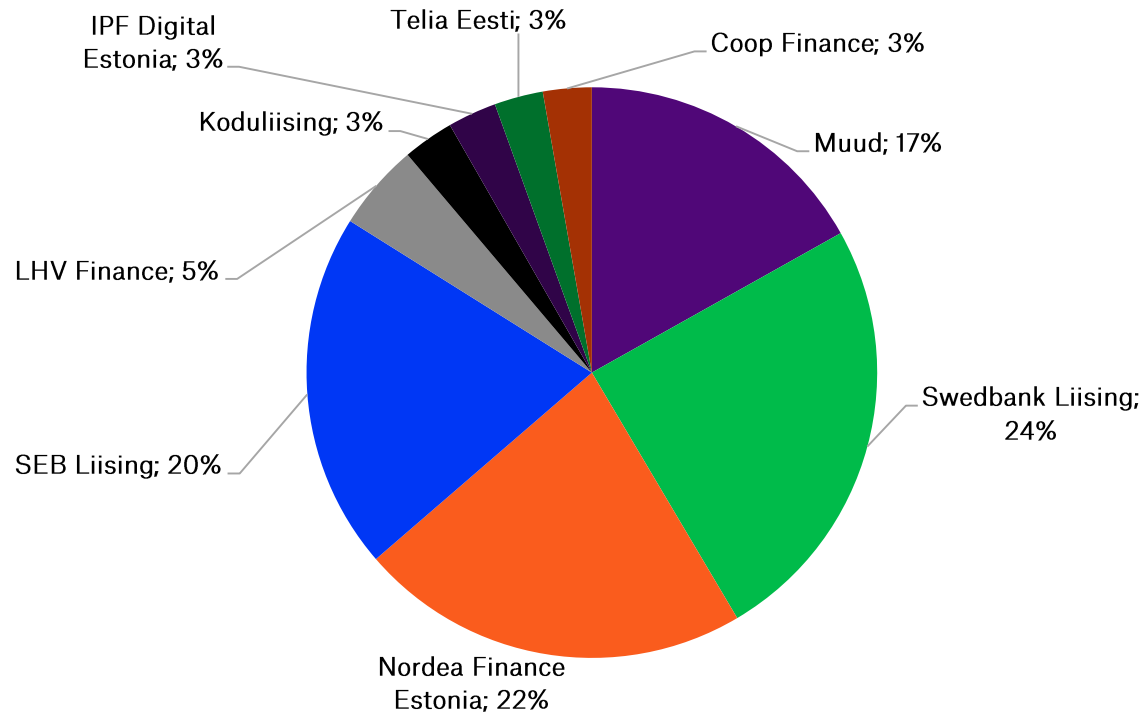

Keskmine laenulepingute jääk (eur, 31.12.2016)

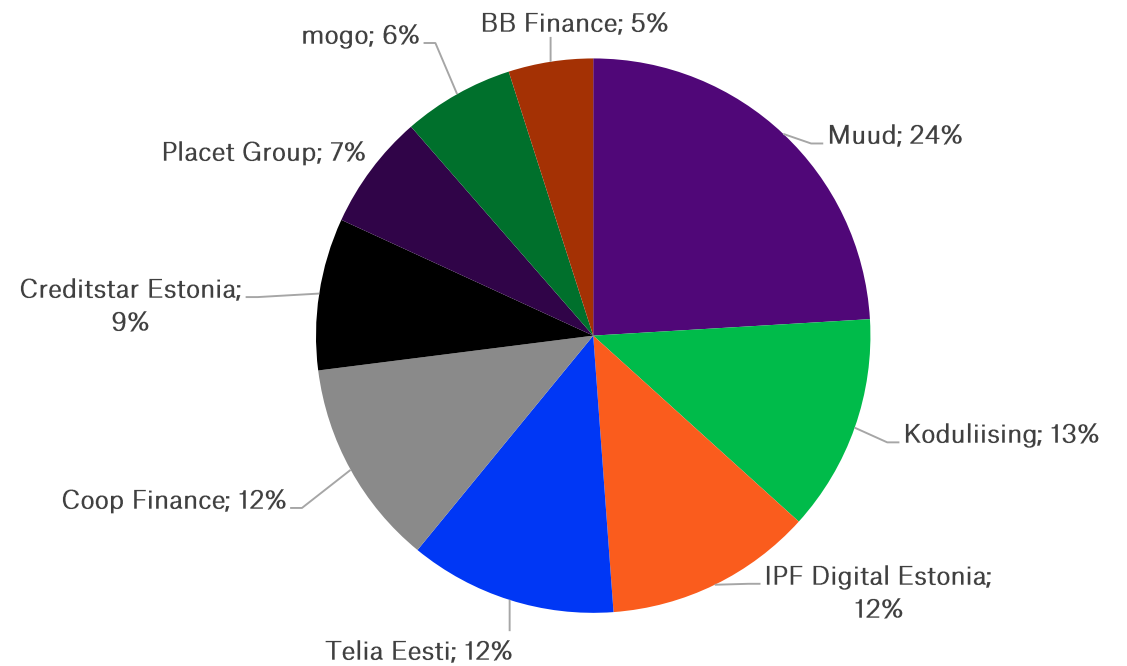

Krediidiandjate turg (31.12.2016)

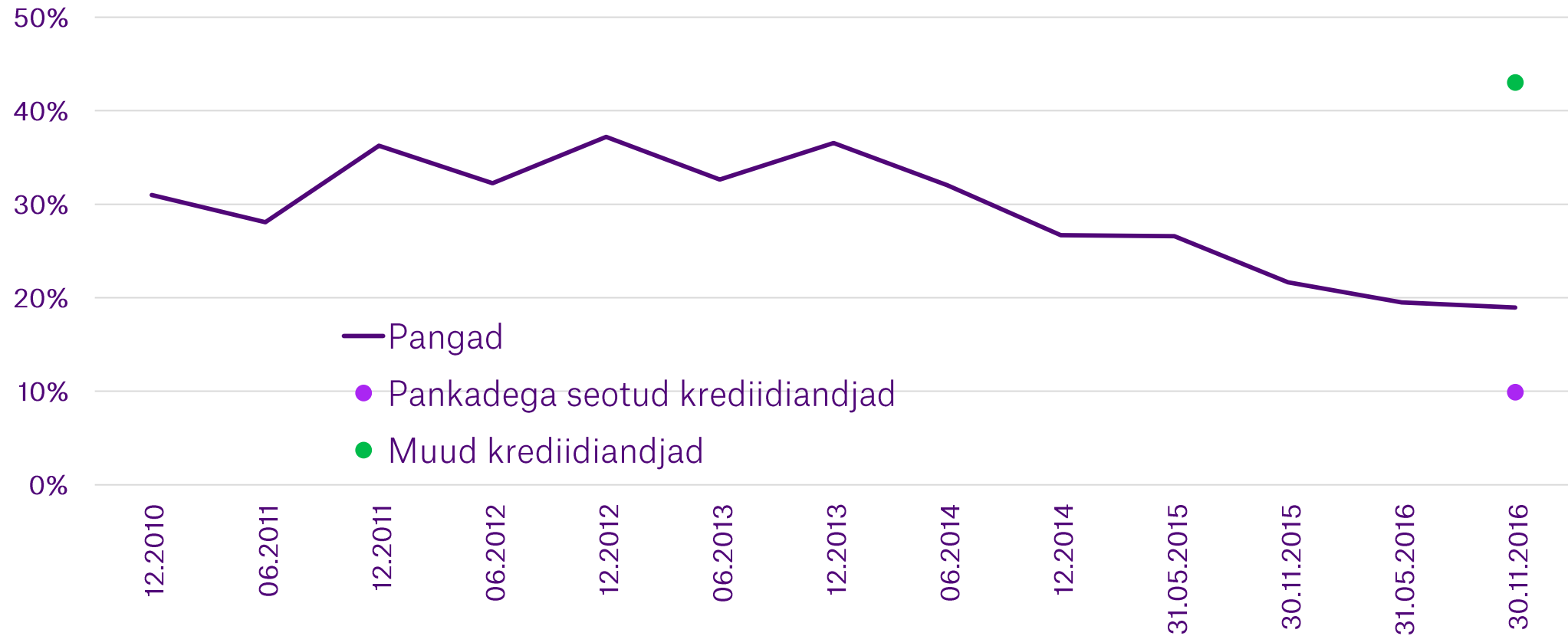
Kõikide krediidiandjate turujaotus laenuportfelli jäägi alusel

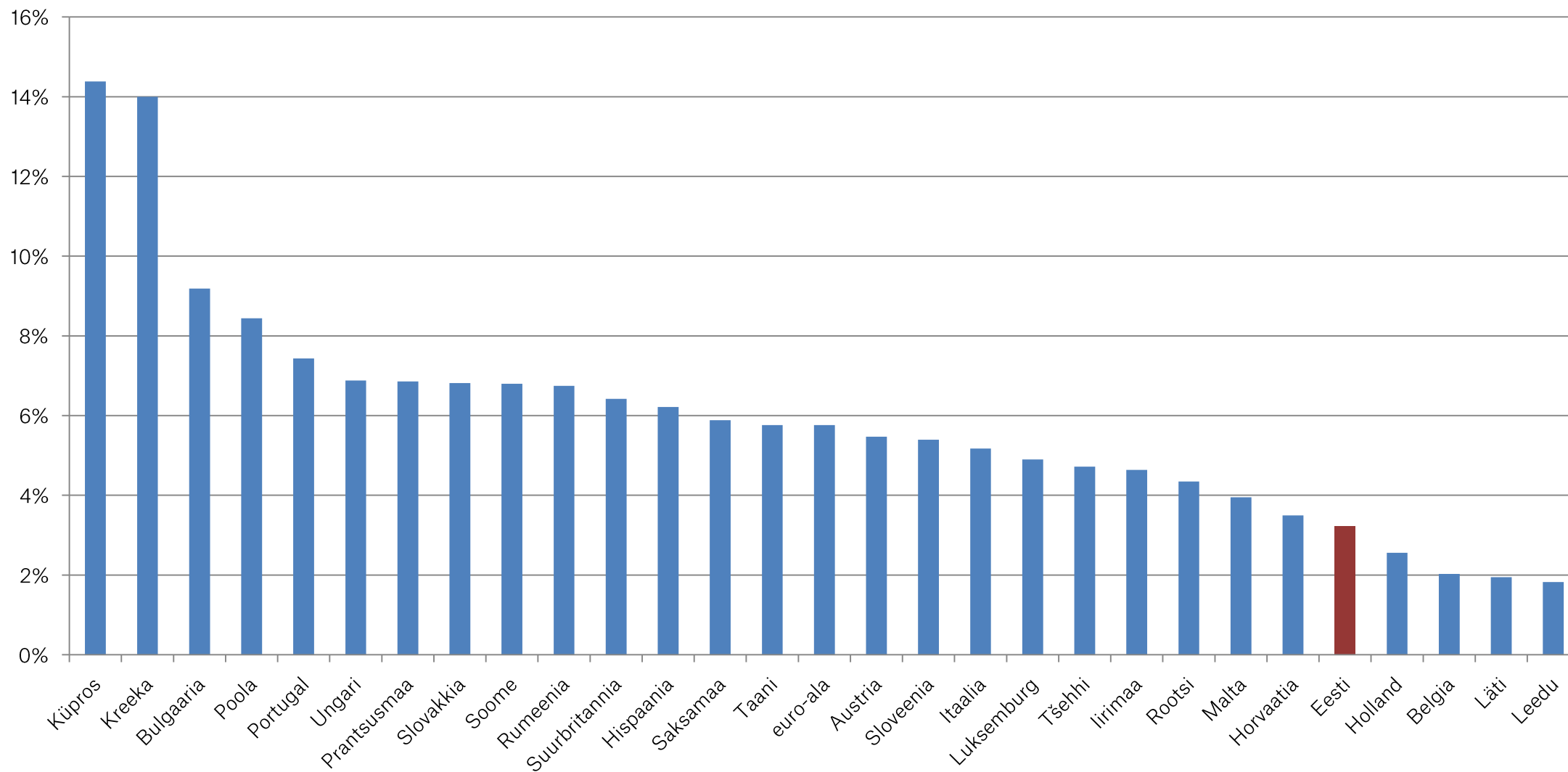
Pankadega mitteseotud krediidiandjate turujaotus laenuportfelli jäägi alusel

Tarbimislaenu kulumise määr

Tarbimislaenude ja SKP suhe (pangad) (31.12.2016)

Väljakutsed, aktuaalsed teemad

- Tagatiseta, sihtotstarbeta väikelaenud on ja jäävad riskantsemaks laenuliigiks
- Rahandusministeerium on viimas läbi KAVSi revisjoni
- Kuidas leida tasakaal range maksevõime hindamise reeglistiku (sissetuleku ja kohustuste kontrolliga seotud normid) ja efektiivse (kättesaadava) tarbimiskrediidi vahel
 - Alateema on positiivne laenuregister
- Euroopa Liidu riikide suundumus on reguleerida ühisrahastus (tarbijate investeeringud laenudesse, majapidamiste riskide kandumine regulatiivsete tagatisteta ühisrahastusse jmt).
Ka Finantsinspeksioon on teinud vastavasisulise ettepaneku reguleerida Eestis ühisrahastuse tegevus

Finantsinspeksioon

Finantsinspeksiooni peamised tegevused 2017. aastal

Kilvar Kessler, Finantsinspeksiooni juhatuse esimees

Planeerimise alus ja tegevuste tsükkel

- Finantsinspektsiooni strateegia 2016-2018
- Iga-aastane riskikaardistus ja -hinnang:
 - aluseks vajadusel strateegia muudatusettepanekute tegemiseks nõukogule
 - aluseks tööplaanide kesksete suundade kujundamiseks
- „Äriliinide“ aastaste tööplaanide fikseerimine
- Aastas kaks korda täitmise hindamine

Kesksed tegevussuunad 2017 (1)

Kapitalijärelevalve:

- Edasiandmine ja IKT, haavatavus
- Kindlustuses Solventsus II järelevalvetsükli käivitamine
- Juhtide sobivuse hindamise standardiseerimine

Kriisilahendus:

- Tagatisfond ja kriisilahenduse skeemi optimeerimine
- Kriisilahenduskavad väikepankadele

Tarbijaharidus:

- Finantsaabitsa levitamine, perepäevad

Kesksed tegevussuunad 2017 (2)

Teenusejärelevalve:

- Il samba müük
- Rahapesu tõkestamine
- Krediidiandjad – rutiinne järelevalve

Turujärelevalve ja sund:

- Tegevusloata tegutsemine, koostöö õiguskaitseasutustega

Finantsinspeksioon

Aitäh!

Finantsinspeksiooni 2016. aasta tegevuste kohta saab lisa lugeda veebilehelt www.fi.ee > Infomaterjalid > Finantsinspeksiooni aastaraamatud

